

Asbestte yetki karmaşası!

Türkiye'deki kentsel dönüşümdeki asbest tehlikesini Asbest Söküm Uzmanı Dr. Eşref Atabey değerlendirdi.

Kentsel dönüşüm adı altında özellikle nüfusu fazla olan şehirlerdeki gecekondular ve süresini tamamlamış mahallelerdeki yapılar, deprem tehlikesine de önlem olarak yıkmakta ve yerlerine çok katlı yeni yapılar inşa ediliyor. Bu kapsamda Türkiye'deki deprem riskine karşı binaların sağlamlaştırılması için 31 Mayıs 2012 tarihinde 6306 sayılı Afet Riskli Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun çıkarıldı ve ülkenin çeşitli illerinde kentsel dönüşüm başlatıldı. Binaların yıkım sırasında çevreye yayılan ve havaya karışan toz içerisinde asbest lif ve tozları bulunabiliyor. Kentsel dönüşümle beraber de eski binalarda kullanılan ve kansere yol açan asbest maddesi gündeme geldi. Binalar yıkılırken asbest maddesinin özel olarak arındırılması gerekiyordu. Asbest tehlikesine karşı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın son derece duyarlı olduğu ise CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu'ya 24 Mayıs 2018 tarihinde BİMER üzerinden verdiği yanıtla ortaya çıktı. Bakanlık yanıtında, 52 ilde 204 bin 720 yapıyı kapsayan 222 Riskli Alan, 30 ilde 45 bin 897 yapıyı kapsayan 133 adet Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı (KDGPA), 6 ilde 9 bin 587 yapıyı kapsayan 9 yenileme alanı ilan edildiği belirtti. Bakanlık, yapılardaki asbestle ilgili elinde veri olmadığını, "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ya da yıkım ruhsatı vermeye yetkili ilgili Belediye Başkanlığı'na başvurulması gerekmektedir" diye açıkladı.

Türkiye'deki kentsel dönüşümdeki asbest tehlikesini Asbest Söküm Uzmanı Dr. Eşref Atabey ile değerlendirdik. Atabey, kentsel dönüşüm sırasında karşılaşılan asbest maddesiyle ilgili bilgilendirmede bulundu. Atabey, bu maddenin 1930-1980'li yıllarda inşa edilen yapı ve tesislerde yoğun olarak kullandığını hatırlatarak, "Binaların yıkım sırasında çevreye yayılan ve havaya karışan toz içerisinde asbest lif ve tozları bulunabilmektedir. Şehirde yolda, sokakta yürürken, okula, işe giderken hemen her an bir binanın yıkım işi yapıldığına ve bu binaların yıkımında hiçbirinde asbest yönetmeliği hükmü uygulanmadığına bizzat tanık olmaktadır. Yani bina asbestten arındırılmadan, ekskavatör dayayıp kolonları zayıflatıp, parça parça binalar yıkmakta ve yıkım sırasında havaya yoğun bir toz bulutu yayılmakta" diye asbest tehlikesine dikkat çekti.

İSTANBUL'DA HAREKETE GEÇİLDİ

"Özellikle kentsel dönüşüm kapsamındaki toplu binalarda, binalar asbestten arındırılmadan yıkıma geçilmemelidir" diyen Atabey, Atatürk Kültür Merkezi (AKM)

yıkımı sırasında da gündeme gelen asbest tehlikesi sonrasında İstanbul'da biraz olsun harekete geçildiğini söyledi. Atabey, İstanbul Çevre ve İl Müdürlüğü'nün 21 Mayıs 2018 tarihli yazısında, "Bir yapıda yıkım için uyulması gereken temel kurallar haricinde bina yıkım sürecinde öne çıkan en önemli konulardan birisi de envanter bilgisi ön çalışmasının yapılmış olmasıdır. Çünkü tüm dünyadaki ve ülkemizdeki çalışmalar eski yapılarda birçok alanda asbest ve benzeri tehlikeli maddenin kullanılmış olduğuna işaret etmektedir. Asbest maruziyeti sonucu hava yoluyla insanların sağlığını riske sokacak ve kanser hastalığına sebebiyet verecek risklerin yıkım öncesi yapılacak teknik incelemeler sonucu önlenmesi mümkündür. Asbest ve benzeri tehlikeli maddelerden temizlenmeden binanın yıkımına geçilmesine kesinlikle izin verilmemelidir" denildiğini aktardı. Atabey bu yazıyı doğrultusunda,"Yıkımı konusunda yerel yönetimler sorumlu. O halde binaların asbestten arındırılması raporunu belediyelerin binayı yıkacak kişilerden istemeleri şarttır" diye vurguladı.

TASLAK YÖNETMELİKTEKİ YANLIŞLIKLAR

Halen kesinliğe kavuşmayan "Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü taslak Yönetmeliği"nin yıkım planı kısmında şu ifadeler yer alıyor: "Bir bodrum katı dışında en çok dört katlı ve toplam yapı inşaat alanı 750 m²'yi geçmeyen yapılardan; 6.0 metreden fazla serbest açıklığı olmayanlar, çıkma şeklinde 1.50 metreden fazla konsol uzunluğu bulunmayanlar, öngermeli veya artgermeli yapı elemanları ihtiva etmeyenler ile kendisine 5.0 metreden daha yakın bir yapı bulunmayanların yıkımında yıkım planı aranmaz.... en çok iki katlı ve toplam yapı inşaat alanı 250 m²'yi geçmeyen yapıların yıkımında yıkım ruhsatı aranmaz."Taslak yönetmelikteki ifadeleri "Binanın inşasında kullanılan malzemede asbest kullanılmış ise binanın kaç katlı olduğu, şu kadar metrekare olursa yıkım ruhsatı istenmez yani asbest arındırılma raporu istenmez gibi yaklaşım doğru değildir" sözleriyle eleştiren Atabey, gerekçesini "Havada 1 lif asbestin Dünya Sağlık Örgütü'nce risk kabul edildiği düşünülürse binaların asbestten arındırılma işinde bir takım muafiyetler olması düşünülemez. Bu olsa olsa bir takım mali yüklerden kurtulmanın hesabı olabilir" diye açıkladı.

YETKİ KARMAŞASINI FIRSATA MI ÇEVİRİYORLAR?

Atabey'e göre "Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik"in uygulanması aşamasında bir yetki karmaşası bulunuyor. Atabey durumu şöyle aktarıyor: "Sağlık Bakanlığı; asbestin sağlığa zararlı kanserojen madde olduğu, yönüyle, epidemiyolojik çalışmaların ışığında halk sağlığı yönünden yaklaşıyor. Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı; çalışanların asbestten korunması yönüyle ilgileniyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ise asbest atıklarının bertarafıyla ilgileniyor. Binaların asbestten arındırılmasıyla ilgili doğrudan yetkili bir kurumun olmadığı görülmektedir. Bazı kurum ve kuruluşlar dışında, şu anda yıkımı yapılacak olan binaların asbestten arındırılması işi, ilgili yönetmelikte belirtilen hususlara göre yapılmadığı biliniyor. Yetki karmaşası, mevzuattaki eksiklikler, asbestten arındırma işindeki mali yük, akredite laboratuvar eksikliği, yeterli ve nitelikli sayıda asbest söküm uzmanı olmayışı nedenleriyle yıkımı yapılacak binaların asbestten arındırılmasıyla ilgili zorunlu bir yaptırım bulunmamaktadır."

Haber: Tamer Arda ERŞİN -Anayurt